

Anna Kołodziejczyk

Sesja naukowa "Przyszłość humanistyki olsztyńskiej" – Olsztyn, 22 listopada 2001 roku

Echa Przeszłości 3, 291-294

2002

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

kierowany przez prof. dr. hab. Zbigniewa Judyckiego. Walnie przyczyniły się także do promocji Polski, jako kraju odpowiedzialnego, zawsze gotowego do wypełniania swoich sojuszniczych zobowiązań. Przyczyniły się również do kształtowania zupełnie nowego wizerunku Polaka – obywatela innego państwa, który swoją drogą życiową i zawodową wpisuje się trwale w jego historię i dzień dzisiejszy. Zwrócił przy tym uwagę na rolę badań nad wkładem emigracji w dzieło wywalczenia i umacniania niepodległości oraz codziennej pracy w imię pomyślności ojczyzny i jej mieszkańców. Przywołał postać Gabriela Narutowicza, profesora politechniki w Zurychu, który w imię odpowiedzialności za przyszłość Polski opuszcza spokojną przystań szwajcarskiej uczelni, by zginąć w zamachu jako pierwszy prezydent odrodzonej Rzeczypospolitej – stając się symbolem bezinteresownej pracy dla dobra Polski i jej rodaków.

Zbigniew Anculewicz

SESJA NAUKOWA „PRZYSZŁOŚĆ HUMANISTYKI OLSZTYŃSKIEJ” OLSZTYN, 22 LISTOPADA 2001 ROKU

Sesja naukowa, której organizatorami były Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego oraz Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego, odbyła się 22 listopada 2001 r. w Olsztynie. Seminarium połączono z uroczystością 40-lecia działalności OBN, powstałego w 1961 r. Stąd też wzięli w nim udział przedstawiciele olsztyńskiego środowiska humanistycznego, także grono osób współpracujących z OBN. Jubileusz ten uświetnili obecnością przedstawiciele miejscowych władz – wiceprezydent miasta Olsztyna Zbigniew Karpowicz oraz członek zarządu województwa warmińsko-mazurskiego Tadeusz Sobierajski. Uczestniczył w nim także Cezary Przybyłko – prezes Międzynarodowego Centrum Budownictwa, wspierającego finansowo OBN im. Kętrzyńskiego.

Spotkanie otworzył dyrektor OBN, prof. dr hab. Stanisław Achremczyk. Na wstępie podziękował za wkład pracy na rzecz Ośrodka osobom, które go tworzyły – prof. dr. hab. Wojciechowi Wrzesińskiemu, prof. dr. hab. Januszowi Jasińskiemu, Hieronimowi Skurpskiemu i Władysławowi Ogrodzińskiemu. Wspomniał również o tych, którzy z oddaniem wspierali w przeszłości Ośrodek, jak między innymi Zygmunt Lietz i Romuald Odoj. Długoletnim pracownikom Ośrodka wręczył ufundowane przez dyrekcję nagrody. W tym gronie znaleźli się Jerzy Minakowski, Stanisława Kwiatkowska, Halina Murawska i Teresa

Turos. Podobne podziękowania odebrali: Anna Jöger, za szczególny wkład w funkcjonowanie wydawnictwa Ośrodka; prof. dr hab. Bohdan Łukaszewicz, za długoletnią opiekę naukową nad „Komunikatami Mazursko-Warmińskimi” oraz mgr Tadeusz Baryła, za komputeryzację Ośrodka.

Profesor Achremczyk podkreślił jednocześnie rolę, jaką w działalności Ośrodka odgrywa współpraca z olsztyńskim Towarzystwem Naukowym im. Wojciecha Kętrzyńskiego. Z okazji jubileuszu prezesowi tegoż Towarzystwa – prof. Jerzemu Suchcie wręczono dyplom honorowego członka Towarzystwa, za zasługi dla badań naukowych. Z kolei od prezesa Suchty otrzymali dyplomy zasłużeni członkowie olsztyńskiego Towarzystwa: prof. dr hab. Stanisław Achremczyk, prof. dr hab. Tadeusz Filipkowski, prof. dr hab. Andrzej Hopfer, prof. dr hab. Stanisław Kawula, prof. dr hab. Tadeusz Krzymowski, dr Jerzy Sikorski, ks. prof. dr hab. Alojzy Szorc i doc. dr Edmund Wojnowski. Dyplom dla nieżyjącego już ks. prof. Mariana Borzyszkowskiego przekazano do archiwum diecezji. Natomiast Tadeusz Sobierajski wręczył Czesławie Kupisz odznakę Zasłużonego Działacza Kultury. Następnie zabrał głos wiceprezydent Olsztyna Zbigniew Karpowicz, który złożył gratulacje wyróżnionym pracownikom oraz dyrekcji OBN z okazji 40-lecia działalności, życząc wszystkim sukcesów w pracy naukowej.

Drugą część spotkania – sesję naukową na temat przyszłości humanistyki olsztyńskiej, otworzył przewodniczący obrad, Władysław Ogrodziński. W swoim zagajeniu podkreślił znaczącą rolę Ośrodka w badaniach historycznych nad dziejami Warmii i Mazur, jak i w rozwoju humanistycznej kadry naukowej Olsztyna. Zaznaczył jednocześnie, że to właśnie szeroka współpraca miejscowych naukowców z czołowymi ośrodkami naukowymi w kraju, jak i wybitnymi historykami, między innymi ze Stanisławem Arnoldem, Marianem Biskupem, Karolem Górskim, Witoldem Henslem, Stanisławem Herbstem, Gerardem Labudą, Michałem Szczanieckim i wielu innymi, wpłynęła na powstanie w Olsztynie liczącego się na mapie Polski ośrodka badawczego. Wyraził również przekonanie, iż działalność Ośrodka nadal wpływa stymulująco na zainteresowanie badawcze historią regionu. Na zakończenie, oddając głos pierwszemu referentowi podkreślił, że głównym celem sesji powinno stać się nakreślenie kierunków rozwojowych dyscyplin humanistycznych, obejmujących swym zakresem naukowym cały nasz region.

Pierwszy referat pod tytułem *Humanistyka olsztyńska dawniej i dziś* – wygłosił prof. dr hab. Wojciech Wrzeński. Autor omówił różne uwarunkowania, które określiły kształt terytorialny i społeczny regionu olsztyńskiego po drugiej wojnie światowej. Zaznaczył, iż procesy te przebiegały gwałtownie, powodując zarazem potrzebę poznania jego złożonych dziejów. Główną rolę w spełnianiu tego postulatów podczas pierwszych lat powojennych odegrał

Instytut Mazurski, wspierany w studiach nad historią i współczesnością tej ziemi przez uczonych z odradzających się po wojnie środowisk naukowych całej Polski. Z czasem działalność Instytutu uzupełniały wydawnictwa naukowe i publicystyczne – „Komunikaty Mazursko-Warmińskie”, „Rocznik Olsztyński”, „Warmia i Mazury” oraz „Panorama Północy”, a także takie placówki, jak Archiwum Państwowe w Olsztynie czy Muzeum Warmii i Mazur. Działalność olsztyńskich humanistów doprowadziła do powstania w 1961 r. Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego. Wokół niego skupiała się praca naukowa i dydaktyczna na rzecz historii regionu. Do poszerzenia i intensyfikacji działalności badawczej, podejmowanej w Ośrodku, przyczyniała się również współpraca z humanistami Wyższej Szkoły Pedagogicznej, powołanej do życia w Olsztynie w 1974 r. W efekcie stworzyło to według referenta podstawy do organizacji olsztyńskiego uniwersytetu w jego pionie humanistycznym. Zarysowując postulaty co do rozwoju olsztyńskiej humanistyki prof. Wrzesiński podkreślił, że ich realizacja będzie zależała zarówno od przychylności i wsparcia władz regionu, jak i od inicjatywy miejscowego środowiska naukowego.

W kolejnym wystąpieniu – *Badania historyczne w ośrodku olsztyńskim – stan i postulaty* – prof. dr hab. Sławomir Kalembka przedstawił kondycję olsztyńskiego środowiska historycznego oraz nakreślił realizowane tutaj zainteresowania badawcze. Referent wskazał na konieczność podejmowania w przyszłości szerszych badań nad historią regionu (włącznie z pomijanym dotychczas Obwodem Kaliningradzkim), zwłaszcza w czasie, gdy był on częścią zakonu krzyżackiego oraz w latach 1918 – 1945. Według prof. Kalembki cenne byłyby również prace nad problemami historycznymi ogólnopolskimi oraz wybranymi zagadnieniami z historii Niemiec, Litwy, Rosji i Białorusi. W zakończeniu stwierdził on, iż niezbędne do realizacji tych postulatów badawczych jest rozbudowanie i unowocześnienie księgozbioru biblioteki uniwersyteckiej w zakresie nauk humanistycznych (zwłaszcza historii).

Następnie prof. dr hab. Andrzej Sakson w referacie pt. *Socjologia w Olsztynie – powstanie i rozwój* – omówił rozwój ogólnopolskich badań socjologicznych nad problematyką społeczną Ziemi Zachodnich i Północnych po 1945 r. Zaznaczył, że powstanie zinstytucjonalizowanego ośrodka badań socjologicznych w Olsztynie wiązać należy z działalnością prof. Anny Szyfer, która na przełomie lat 60. i 70. XX wieku objęła kierownictwo Pracowni Badań nad Współczesnością Warmii i Mazur w OBN w Olsztynie. Zwrócił przy tym uwagę, iż szczególnie intensywne badania nad przemianami społeczności lokalnych Warmii i Mazur prowadzono w Olsztynie w latach 90. ubiegłego stulecia.

Z problematyką *Perspektywy badań nad literaturą piękną Warmii i Mazur* zapoznał obecnych na sesji prof. dr hab. Andrzej Staniszewski. Analizując

najbardziej istotne postulaty badawcze w odniesieniu do literatury pięknej regionu stwierdził między innymi, iż badaniami naukowymi o charakterze kompleksowym objąć należy wszelkie aspekty lokalnego życia literackiego. W tym celu powinno się opracować pięć szczegółowych monografii obejmujących lata 1945 – 2005 (czyli 60-lecie Warmii i Mazur w powojennej Polsce).

Prof. dr hab. Jan Sobczak omówił *Dzieje Rosji i Europy Wschodniej jako przedmiot zainteresowania placówek naukowych Olsztyna – stan aktualny i perspektywy*. Referent przedstawił kierunki badań historycznych, literaturoznawczych i językoznawczych nad dziejami politycznymi oraz kulturalnymi Rosji, Ukrainy i Białorusi. Wymieniając konkretne publikacje olsztyńskich humanistów dotyczące powyższych zagadnień, podkreślił że szersze zainteresowanie Rosją i w ogóle Europą Wschodnią na gruncie olsztyńskim pojawiło się dopiero w ostatnich latach. Według niego do kontynuacji tychże badań na odpowiednim poziomie niezwykle pomocne byłoby powołanie interdyscyplinarnego Instytutu Wschodu, koordynującego prace naukowe nad dziejami tego obszaru.

Natomiast prof. dr hab. Maria Biolik zapoznała uczestników sesji z zagadnieniem *Badań językoznawczych na Warmii i Mazurach*. Stwierdziła, iż sięgają one drugiej połowy XIX w. i dotyczą dialektologii, onomastyki, zagadnień języka osobniczego oraz problemów gramatycznych i leksykalnych języka staropruskiego. Scharakteryzowała grupę badaczy zajmujących się tą tematyką zaznaczając, iż w latach 70. minionego wieku rozszerzono badania o onomastykę Warmii i Mazur. Referentka stwierdziła, że dalszy rozwój badań językoznawczych możliwy będzie w oparciu o uniwersyteckich pracowników naukowych oraz studentów i absolwentów studiów filologicznych.

Ostatnim referentem był prof. dr hab. Bohdan Ryszewski, którego wystąpienie dotyczyło *Archiwów olsztyńskich jako warsztatu badawczego nie tylko historyków*. W wystąpieniu scharakteryzował on zasoby olsztyńskich archiwów wieczystych, gromadzących, przechowujących i udostępniających wyselekcjonowane archiwalia dla celów naukowych, publicznych oraz osobistych. Postulował, iż wobec obszerności i przydatności tego zasobu należy opracować nowy przewodnik archiwalny, którego podstawą winna być komputerowa baza danych, obejmująca wszystkie olsztyńskie archiwa publiczne i prywatne.

Sesja naukowa pozwoliła w sumie nie tylko na całościową ocenę dorobku naukowego humanistyki olsztyńskiej. Referenci wskazali również kierunki rozwoju dalszych badań oraz możliwości współpracy i integracji środowiska naukowego Olsztyna, co umożliwiłoby w przyszłości kompleksowe odtwarzanie historii regionu na szerszym tle społecznym i kulturalnym.